

Genomförandeplan

VÅLD I NÄRA RELATION, MÄNS VÅLD MOT
KVINNOR SAMT HEDERSRELATERAT
VÅLD OCH FÖRTRYCK 2022-2025

2022-05-05

Dokumentinformation

Information till:	Hållbarhetsutskottet
Datum:	2022-05-05
Dokumentsansvarig:	Social Velfärd
Ansvarig för revidering:	Social Velfärd
Gäller för:	Lidköpings kommun
Gäller till, datum:	2022-2025

Innehåll

Dokumentinformation	2
Bakgrund	4
Uppdrag och syfte	5
Definitioner och begrepp av våld.....	6
Våldspyramiden	8
Genomförandeplanens mål.....	9
Insatser utifrån målen	11
Implementering.....	14
Uppföljning och ansvar	14

Bakgrund

Sverige är ett av världens minst ojämställda länder. Ändå är våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor ett stort samhälls- och folkhälsoproblem. Det är ett allvarligt brott och ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Konsekvenserna av våld i nära relationer påverkar hela samhället och levnadsvillkor och livskvalitet för de som drabbas.

År 2017 började Regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor att gälla i Sverige. I strategin lyfts särskilt två faktorer fram – vikten av förebyggande insatser och mäns delaktighet och ansvar i arbetet mot våld.

Lidköpings kommun ska vara välkomnande och hållbar. I Hållbarhetsprogrammet strävar kommunen efter ett sammanhållet och robust samhälle där invånarna ska känna sig trygga men också efter sunda livsvillkor som handlar om att ge alla invånare i Lidköpings kommun jämlika förutsättningar till ett gott liv.

Kommunen har en unik möjlighet att vara en avgörande kraft i det våldsförebyggande arbetet. Att systematiskt och kunskapsbaserat förebygga våld är ett offentligt ansvar.

Uppdrag och syfte

Utifrån Handlingsplan psykisk hälsa fick en tvärsektoriell arbetsgrupp från Barn & Skola, Utbildning, Sektor Social Velfärd, Kultur & Fritid samt Kvinnojouren Linnéan i uppdrag att ta fram denna kommunövergripande genomförandeplan. Syftet med planen är att Lidköpings kommun ska vara en kommun fri från våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Uppdraget var att tydliggöra hur vi tillsammans kan öka kunskapen, förebygga, tidigt upptäcka, synliggöra och åtgärda; våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck och hur kommunen i samverkan kan arbeta effektivare med frågorna.

Ett tidigt våldsförebyggande arbete är viktigt för att påverka värderingar som kan legitimera våld. Våldsförebyggande arbete kan bedrivas på flera olika sätt, men viktigt är att åtgärderna förhindrar att våld uppstår eller upprepas. Det finns flera olika former för våldsförebyggande arbete.

Universellt förebyggande insatser

Detta är insatser som riktar sig till en bred målgrupp och kallas universellt våldsförebyggande insatser. Det är ofta program som vill förändra föreställningar om kön, skapa mer jämställda relationer och motverka normer som kopplar ihop maskulinitet med våldsutövande.

Selektiva insatser

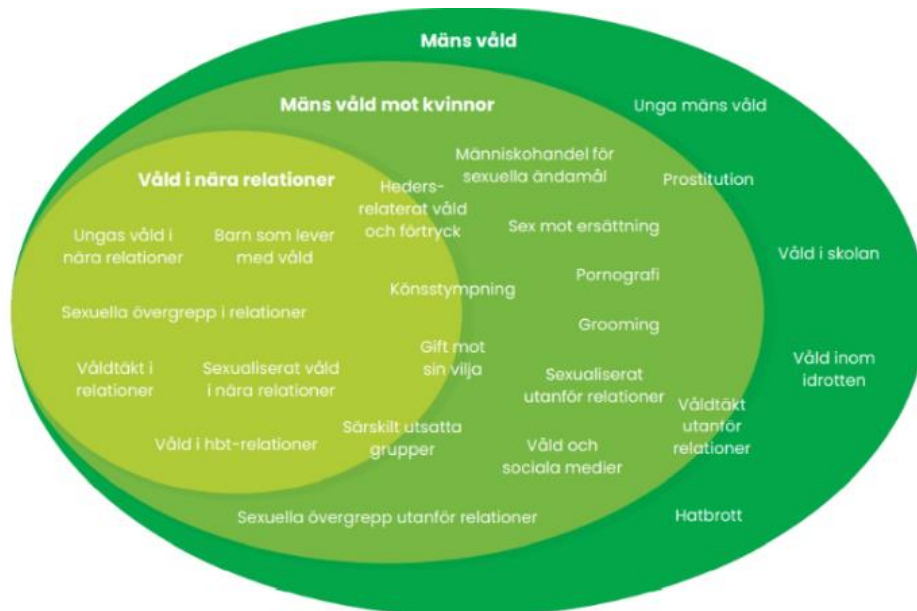
Selektiva insatser riktar sig till en grupp som anses befinna sig i riskzonen för att antingen själva utöva våld eller utsättas för våld.

Indikativa insatser

Indikativa insatser riktar sig till personer som redan har erfarenhet av att utöva våld eller att utsättas för våld.

Definitioner och begrepp av våld

Nedan används en bild för att visa sambandet mellan olika typer av våld.

Bildkälla: Region Gotlands strategi för att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor 2018–2022

Våld avser varje handling riktad mot en annan person som skadar, smärтар, skrämmar eller kränkar, får personen att göra någonting mot sin vilja eller att avstå från att göra någonting personen vill.

Mäns våld mot kvinnor innebär att den vanligaste förekomsten av våld är sådant som begås av män. Ofta riktas våldet, hoten eller kontrollen mot en kvinnlig partner eller tidigare partner, men det inkluderar även allt våld som riktas mot en kvinna eller flicka. Det innebär att exempelvis sexuella trakasserier, sexuell exploatering och prostitution inbegrips i begreppet.

Våld i nära relation kan förekomma i alla partnerkonstellationer, i hetero- och hbtqi-relationer oberoende av könstillhörighet, könsidentitet eller könsuttryck. Det kan också förekomma i alla familjekonstellationer. Våldet kan utövas mot eller av föräldrar, barn, syskon, mor- och farföräldrar, styvföräldrar, eller andra släktingar. Det förekommer i alla åldersgrupper och i alla samhällsklasser och våldet är vanligtvis inte könsrelaterat även om det kan vara det. Det kan vara ett eller flera offer som utsätts, som flera syskon eller föräldrar, och det kan begås av en eller flera förövare.

Våld mot barn innebär alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försummelse, misshandel eller utnyttjande, däribland sexuella övergrepp.

Fysiskt våld är allt våld som riktas mot en person kroppsligen som slag, sparkar, örfilar, knuffar, stryppgrepp, våld med hjälp av tillhyggen eller vapen.

Psykiskt våld kan handla om direkta eller indirekta hot, tvång, trakasserier, nedsättande och förminskade tilltal. Den våldsutsatta kan också utsättas för social isolering och kontroll.

Sexuellt våld kan innebära våldtäkt och andra sexuellt påtvingade handlingar som den utsatta inte samtycker till exempelvis "tjatsex" eller sexuella trakasserier.

Materiellt våld kan innebära förstörelse eller stöld av den utsattas personliga tillhörigheter, som till exempel bohag eller värdesaker.

Ekonomisk kontroll kan innebära att vägra den utsatta tillgången till den gemensamma ekonomin, kontrollera den utsattas tillgångar eller pengar. Det kan också innebära att försätta den utsatta i skulder mot personens vilja.

Latent våld kan vara ilska eller aggressivitet som visar sig i förövarens kroppshållning och kroppsuttryck, som skapar rädsla att utsättas för våld och upplevs som hot.

Digitalt våld kan vara att övervakas på mobilen, nätet och på olika sociala plattformar. Våldet kan till exempel bestå av hotfulla meddelanden, begära tillgång till inloggningsuppgifter eller att kontrollera hur någon förflyttar sig via GPS. Psykiskt eller sexuellt våld kan också utövas med hjälp av digitala verktyg.

Försummelse är en typ av våld som kan utövas mot personer som är beroende av andra i sin vardag. Våldet kan exempelvis bestå i att den utsatta lämnas ensam, medveten feldosering av medicin eller att den utsatta inte får behövlig hjälp med mat, dryck eller hygien. Våldet består ofta av en kombination av olika handlingar. Försummelse mot barn kan innebära att barn utsätts för omsorgsbrist genom att de inte får sina grundläggande behov tillgodosedda eller att de utsätts för fara.

Hedersrelaterat våld och förtryck har sin grund i en patriarkal könsmaktsordning med kulturella föreställningar. Hederspraktiken är kollektivbaserat, där kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet är en central del, då familjens anseende och heder är avhängigt kvinnliga familjemedlemmars oskuld och kyskhets. Kollektivbaserat innebär att våldet och förtrycket är kollektivt rättfärdigat vilket innebär att det ofta finns flera förövare som kan vara både manliga och kvinnliga. Våldet och förtrycket kan handla om allt från begränsningar i vardagen till mer livsavgörande begränsningar som val av partner och förväntningar på heteronormaktivitet. Genom att enskilda familjemedlemmar kan känna en stark plikt gentemot kollektivet att utöva kontroll eller delta i våldet kan en person vara både offer och förövare samtidigt

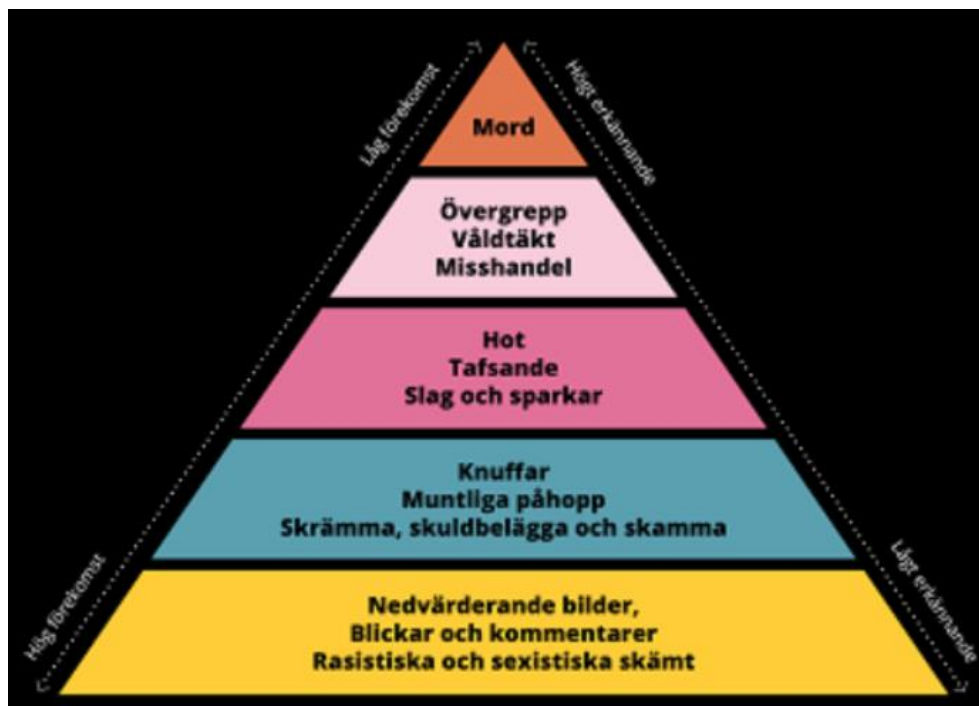
Våld i hbtqi-relationer följer samma mönster som våld i heterosexuella relationer. Det kan vara alla former av våld. Det finns också våld som kan riktas sig mot personens sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Hbtqi är ett samlingsnamn för homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera och intersexpersoner.

Våld som har samband med funktionsnedsättning innefattar att våldet riktas mot personens funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning kan utsättas för alla former av våld. Funktionsnedsättning innefattar bland annat personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor.

Källa: Jämställdhetsmyndigheten Rapport 2022:1

Våldspyramiden

Våldspyramiden visar det lindriga våldet, längst ner i pyramiden, har hög förekomst men lågt erkännande. Våldigt få skulle beskriva kränkande skämt eller att himla med ögonen som våld. För att förhindra det grova våldet att hända måste vi agera tidigt, mot det lindriga. Det grova våldet, längst upp i pyramiden, har låg förekomst men högt erkännande. Många skulle säga att misshandel, övergrepp och våldtäkt är tydliga exempel på våld men det grova våldet händer inte lika ofta som det lindriga våldet. Här måste vi i kommunen hjälpas åt att tidigt stoppa våldet.

Bildkälla: våldspyramiden, Göteborgs stad

Genomförandeplanens mål

Planen utgår från två mål:

1. Medarbetare och förtroendevalda har kompetens inom området våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck.
2. Samverkan och samordning finns gällande främjande och förebyggande insatser inom området våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Målen förtydligas nedan.

Mål 1:

Medarbetare och förtroendevalda har kompetens inom området våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck

En viktig förutsättning för utveckling av arbetssätt och insatser är att de som i sitt yrke möter våldsutövare och våldsutsatta har relevant kunskap som hjälper de att agera.

Lidköpings kommuns medarbetare och förtroendevalda ska ha grundläggande kunskap på området våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor, samt hedersrelaterat våld och förtryck. En baskunskap innebär insikt och förståelse för de grundläggande orsakerna till våld. ”Att vilja se, att vilja veta och att våga fråga” är fundamentala förutsättningar för att kunna identifiera och hjälpa en människa i en svår situation.

På arbetsplatser, i yrkesutövningen och i vardagliga sammanhang är det angeläget att synliggöra, problematisera och medvetandegöra frågor som gäller jämställdhet, föreställningar om makt, maskulinitet samt normer som inskränker flickor och kvinnors självbestämmande.

Mål 2:

Samverkan och samordning finns gällande främjande och förebyggande insatser inom området våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck

Det är ett kommungemensamt uppdrag att arbeta för en kommun fri från våld. Ansvaret och genomförandet av våldsförebyggande insatser och aktiviteter spänner över alla verksamhetsområden och sektorer och detta kräver att alla aktörer samverkar strukturerat.

Samverkan och samordning är en av framgångsfaktorerna för ett effektivt främjande och förebyggande arbete gällande våld i nära relationer, mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetet bör integreras i den befintliga organisationen och i kommunens ordinarie styr- och ledningssystem.

Samverkan ska bygga på funktioner och inte på enskilda medarbetares personliga engagemang.

I detta arbete behöver alla nämnder, sektorer och kommunala bolag vara involverade och arbetet måste gå hand i hand med kommunens hållbarhetsarbete. Som ett stöd för det kommungemensamma arbetet ska det finnas en struktur för intern samordning och samverkan på strategisk nivå.

En del i Lidköpings kommuns strategiska arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck är samarbetet med Kvinno- och Ungdomsjouren Linnéan. Kommunen har sedan 2021 tecknat ett IOP (idéburet offentligt partnerskap) med Linnéan.

Insatser utifrån målen

Lidköpings kommun vill sträva efter att invånarna lever fritt från våld och våldsförebyggande arbete ska vara en naturlig del i kommunens alla verksamheter. På generell nivå handlar det om att utmana föreställningar om makt och maskulinitet som rättfärdigar våld, samt normer som inskränker kvinnors och flickors självbestämmande.

Mål 1:

Medarbetare och förtroendevalda har kompetens inom området våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Samtliga anställda samt förtroendevalda inom Lidköpings kommun ska ha grundläggande kunskap om våld i nära relation, mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld, anpassat efter den verksamhet hen arbetar inom samt kunskap om var våldsutsatta och våldsutövare kan få hjälp och stöd.

Nedan följer några exempel på kunskapshöjande utbildningar:

Insats	Innehåll	Målgrupp
Webbkurs om våld Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK)	Webbkurs om våld är en introduktionskurs som ger grundläggande kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.	Alla
Våld i nära relation – stöd för dig som chef SKR Sveriges kommuner och Regioner	Ett stödmaterial för hur arbetsgivare kan stödja utsatta medarbetare att få rätt hjälp.	Chefer
Webbkurs Heder - Hedersförtryck (hedersfortryck.se) Länsstyrelsen Stockholms län	Webbkurs där kommuner får verktyg för att erhålla en grundkompetens om hedersvåld och förtryck	Alla
Basprogram om våld mot barn – Barnafrid Linköpings universitet	Utbildningen ger dig kunskap och verktyg för att upptäcka, bemöta och hjälpa barn som varit utsatta för våld eller övergrepp	Yrkesverksamma som i sitt arbete möter barn och unga
Hedersrelaterat våld och förtryck - skolans ansvar och möjligheter - Skolverket	Material ger stöd till personal i grund- och gymnasieskolan samt motsvarande skolformer i hur skolan kan motverka	Yrkesverksamma i grund- och gymnasieskolan

	hedersrelaterat våld och förtryck.	
Sex och samlevnad för grundskolans senare år Skolverket	Webbkursen med frågor om jämställdhet, sexualitet, relationer, normer och könsmonster i ämnesundervisningen i grundskolans tidigare år.	För lärare i grundskolans tidigare år
Liten och trygg Brottsförebyggande rådet	Pedagogiska övningar om känslor och rättigheter. Lek, samtala och skapa tillsammans med barnen.	För yrkesverksamma och barn i förskolan

Förvaltningarnas och sektorernas ansvar:

Barn & Skola, Utbildning, Kultur & Fritid samt Social Velfärd har särskilt ansvar för att uppfylla målen i handlingsplanen.

Barn & Skola, Utbildning samt Kultur & Fritid:

Normer och värderingar påverkar oss tidigt i livet och Bildning bör säkra att unga kommuninvånare tidigt får kunskap om våld, gränser, integritet, rättigheter och skyldigheter samt verktyg att kunna agera. Ett tidigt våldsförebyggande arbete bland barn och unga är viktigt för att påverka värderingar som kan legitimera våld. Det våldsförebyggandet arbetet ska genomsyra alla verksamheter, från förskolan genom hela utbildnings- och sysselsättningskedjan och deras fritid.

FN:s konvention om barns rättigheter, som nu är lag anger att alla barn har rätt att skyddas mot alla former av våld och övergrepp.

Åtgärder:

- Kompetensstärka chefer och ledningsfunktioner kring våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck för att kunna uppmärksamma och förebygga.
- Kompetensstärka medarbetare kring våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck för att kunna uppmärksamma och förebygga.
- Medarbetare i skolverksamhet ska omsätta styrdokumentens delar kring dessa frågor gentemot barn, elever och studerande.
- Medarbetare inom sektor Bildning ska uppmärksamma frågor om våld gentemot deltagare i sektorns verksamheter.

Social Velfärd:

Åtgärder:

- Kompetensstärka chefer och medarbetare kring våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck för att kunna uppmärksamma och förebygga.
- Erbjuder råd och stöd utifrån våld i nära relation.

Andra organisationer samt Region:

- Genom kommunens och Kvinno- och Ungdomsjouren Linnéans IOP (Idéburet Offentligt Partnerskap) kan Linnéan erbjuda kommunen förebyggande insatser på universell, selektiv och indikativnivå. Föreläsningar, workshops och utbildningar kan skraddarsys för just den verksamhet som kommunen anser ha behovet.
- Kvinno- och Ungdomsjouren Linnéans erbjuda stödsamtal och chatt
- Utväg och Folkhälsa social hållbarhet i Skaraborg erbjuder en basutbildning om våld i nära relation; vad är våld, våldets konsekvenser och vilket stöd finns att få i Skaraborg.

Mål 2:

Samverkan och samordning finns gällande främjande och förebyggande insatser inom området våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Samverkan och samordning är en av framgångsfaktorerna för ett effektivt främjande och förebyggande arbete gällande våld i nära relationer, mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Åtgärder:

- HR- ser över policydokument under 2022 och då kommer frågan att beaktas.
- Tidigt upptäcka och samverkan mellan sektorerna.

Barn & Skola, Utbildning samt Kultur & Fritid:**Åtgärder:**

- Utveckla och synliggöra samordningen inom sektorn.
- Förbättra den interna samverkan inom sektorn för att tidigt kunna identifiera och förebygga.
- Representant från sektorn ska finnas i lokal samverkansgrupp.

Sektor Social Välfärd:**Åtgärder:**

- Utveckla samverkan i den lokala samverkansgruppen för våld i nära relationer.
- Effektiv samordning av trygghet (EST)

Åtgärder:**Andra organisationer samt Region:**

- Kommunen har via avtal IOP med Kvinnojouren Linnéan
- En strategisk samverkansgrupp i Skaraborg kring arbetet mot våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor finns upprättad. Arbetet syftar till att arbeta förebyggande så att våld inte uppstår. Gruppen består av representanter från Länsstyrelsen, Utväg Skaraborg, Folkhälsa och social hållbarhet Skaraborg, Skaraborgs kommunalförbund och Samordningsförbundet. Samverkansgruppen bevakar frågan utifrån ett

skaraborgsperspektiv men ser också vad som kan utveckla
utifrån intressen som lyfts i kommunerna.

Implementering

Processägaren för social hållbarhet möjliggör att planen verkställs i samtliga förvaltningar och sektorer. Chefer på alla nivåer ansvarar för arbetet i sin verksamhet, ansvarar för att arbetet följer planen samt har det yttersta ansvaret för att kontinuerlig uppföljning genomförs.

Uppföljning och ansvar

Varje förvaltning samt sektor ansvarar var för sig för genomförande och uppföljning av de åtgärder som de enligt handlingsplanen har ett särskilt ansvar för. En kommunövergripande uppföljning av planen genomförs en gång varje år till kontaktperson på Sektor Social Velfärd. Varje sektor har en utsedd kontaktperson som ansvarar för uppföljningen. Revidering av planen kommer att ske löpande och vid behov.

Referenslista

Jämställdhetsmyndigheten
Nationellt Center för Kvinnofrid NCK
Sveriges kommuner och Regioner SKR
Brottsförebyggande Rådet BRÅ